

لـ غـیا بی زما نی پـوـری کوردیدا . . فـرـیدوون سامان

لـ و ئـژانـی اـبردو و لـسـر کـشـی یـک وـا و یـان دو و وـا، لـسـر کـتـبـکی خوـندنی کوردی لـ کـناـکـانی سـشـالمیدیا، لـلایـن هاووـا تیـان و ئـشـبیران، تـناـت زمانـسانـو و ئـخـنـیـک زـر گیرا، کـ لـلایـن و زارـتی پـروـرد و چاپ و بـاوکـرابوو یـو، بـام ئایا کـشـی زما نی کوردی لـ هـرمـی کوردستاندا هـر تـها کـشـی یـک وـا و دو و وـا، یـان کـشـکان زـر لـو قـوـترن، بـ نموونـ ئایا پشتکردنـ زما نی پـو و ر و ستاندارد و خوـندن بـ هـردو و زاری بادینی و سـرائی لـو هـرمـدا کـشـ نییـ؟ ئایا نـبوونی ئـکادیمیایـکی زما نی کوردی کـ تایبـت بـت بـ چـتری کـو کردنی هـرچی شارـزا و پسـپـری زما نی کوردییـ بـ هـمو و زار و بنزارـ کوردییـکانـو کـشـ نییـ؟

داخـ بـ سـلمانـدنـی ناسنامـی نـتـو و یـک بوونی یـک زما نی ستاندارد بـسـ، یـان جووتستانداردی باشـ(کـ لـواقیعدا بوونی هـیـ) و لـ غیابی زما نی ستاندارد، زارـکان ئـی زما نی ستاندارد دـگـن هـروکـ ئـرموونی زاری کورمانجی ژوو و بـ کوردانی ئـژاوا و زاری کورمانجی ژـری- سـرائی باشووری کوردستان لـبـرچا و.

زما نی کوردی ساـانـکـ لـسـر خاکی نیشتمانی خـیدا بـ جـرـها شـوازی گـزپـرستانـ دژایـتی دـکـرت، جاـکـ بـ ناوی جیاوازی ئایین و ئایینزاو و جارـکی تـریش بـناوی حاشاکردن لـ ناسنامـی نـتـو و یـک، نکـی لـ بوونی دـکـرت و بـ پلان و بـرنامـی تایبـت ووبـووی جینـسایدی کولتووری دـبـتـو.

زما نی کوردی له نـوان ئـم زار و بنزار و دـقـکانـ، ئـو ناوچه و ئـم دـقـر، هـم پـدانی پایه یه کی بهرتر دـبـت به زما نی کوردی، به تایبـت له هـلومـرجـکـدا کـ هـهـشـهـکان نهـک هـر لهـسر زمانـ، بهـکو کـمهـگـه و نهـتهـوه کهـمانی خـستـته ترس و دـهـاوکـیه کی نائومـدهـوه، جا چی زمان به خانـی هـستی بزاین یان به ئامرازی پـوهـندی نـوان مرـقهـکان، چی به دیارده یه کی مـژوو یی دابنـین، یان وه کو سیستـمـک له نیشانه کان ببینین و به شـوه یه کی هـنووکـیی سهیری بکهین، ناتوانین خـمان له و استیه ئـهایـ بشارینه وه که زمان و هـزی مرـق به شـوه یه کی استهوخـ گرـدراوی یه کـدین، به واتایه کی دی، زمان ئامرازی هـزکردنه و هـزیش بنه مای زمانه. بهم پـیه گـرچی ئـستا که زما نی کوردی له خـمی مهرگـه خـساوه، بهـام

زږر کس له جیهاندا دوو زمانه یان فر زمان و جگ له فربوونی زمان زگماکی و ناوځی خیان، ناچارن زمانی فربی واتهک یان یان زمانه کی نه ونه توی فربن.

پرسی جیهانگیری، پویستی هم دیاردی زیاتر کردو. نه و نه ک زرجار خیان به پویستی فربوونی زمانی زیاتر دزان به نه و یی بتوان له پویو ندی کردن و خو نندن و بازگانی و ثیان کی باشتردا سرکه وتوو بن.

کاتهک مندا له دایک د بهت هوی پویو ندی کردن دات، سر ته به پشتمستن به ژینگه یی ثیان فربی زمانه د بهت ک زمانی زگماکی خیی تی. هروها هه ننگ له تافی مندا یی یان له تم مانی گور یی دا به هی هومرج و پداویستی ک مایه تی کانه و زمان یان زمانه کی دیکه فربت و دیاردی "دوو زمانی" به شوی وود دات. پناسه کردنی دوو زمانی، له یی کم نیگادا، ئاسان د رد ک ویت، بهام کاتهک هوی د دین بگیند پناسه یی کی ه م لاینه و به لاینه ک ه مو هه ند و ئاسته کانی له خه بگرت و سنوور و سنوور کانی دیار بکات، ته د گین ک نه م ئاسان نیی و ک شای تایب تی خی ه ی.

پناسه کانی دوو زمانی ک دراون له چی و لاواری و ئاستی دوو زمانه وانیدا جیاوازن و پیان د گوترت "جیاواز". به نمونه به پبی فرهنگی و بستر (۱۹۶۱)، کسه کی دوو زمانه، کسه ک ک بتوانت به دوو زمان به شوی یی کی ووان قسه بکات، وک قسه ک رکی وسان، به پبی نه م پناسه یی دوو زمانی یی کسان به توانای قسه کردن به دوو زمان به شوی یی کی ووان و ته واو.

دیاردی دوو زمانی یان فر زمان له ناو ک م گه ی کوردستاندا به زقی به دی د کرت، له بهر نه و یی ک م گه ی کوردستانیش وک ه مو ک م گه کانی تری سر زوی، فر ئیتنیک و فر په کها تی نه توی و ک لتووریی، به نمونه کوردانی هه هاتی کوردستان له ئیراندا زمانی دوو میان فارسیی، ک زمانی فربی د و ته، هاوکات د بینین نه و ناوچه کوردیانی ک ته ک یکن له تورکی ئازی له پارزگی ئازربایجانی هه ژاوا، هروها نه و کوردانی خراسان فر زمان به حوکی ته ک بونیان له گه گ لانی فارس و تورک م غه کانه، ته نانته له هه ند ناوچه یی ئوستانی خوزستانیش ژماره یی کی زر کورد ع ر بی زان، نه م دیاردی له باکووری کوردستان و تورکیاشدا به ئاشکرا به دی د کرت، ته نانته له ناو ندی شار گور کاندا زرجار زمانی تورکی زمانی یی کم و زمانی کوردی به ته زمانی دوو م، له باشوورو هه ژاوا ی کوردستاندا د بینین چونک زمانی فربی د ول تی عیراق و سوریا ع ر بی بوو، هر به ی ش زر به د گم ن کورد ه ی جگ له

زمانی دایکی که زمانی کوردیی، زمانی دوو م نزانن ت که زمانی
ءر بیی. که وات پ یو ندی نوان توانا م عریفی کان و دوو زمانی
یک که بوو ل با بت س رنج اکش و مشتوم او یی کان دوو زمانی و
بیرو باوی پسپان و ت نانت ئ نجام کان ل ک یی و ل م
بوار دا جیاوازن.

فریدوون سامان